

**Словник
термінів і понять
з дисципліни
«Економіка підприємства»**

Івано-Франківськ
Тіповіт, 2015

Словник термінів і понять з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів денної та заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030507 «Маркетинг», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» / уклад. О. І. Ємець. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2015. – 32 с.

Укладач: *Ольга Іванівна Ємець*, кандидат економічних наук, доцент кафедри теоретичної та прикладної економіки ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Міністерства освіти і науки України

*Словник термінів і понять з дисципліни «Економіка підприємства» рекомендований до друку рішенням кафедри теоретичної та прикладної економіки протокол № 7 від «16» лютого 2015 р.
рішенням Вченої ради економічного факультету
протокол № 7 від «16» лютого 2015 р.*

Рецензенти:

Білий М. М. – канд. економ. наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Синиця С. М. – канд. економ. наук, доцент кафедри обліку та фінансів Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту Тернопільського національного економічного університету

Словник має сприяти глибшому засвоєнню студентами базових термінів і понять з дисципліни «Економіка підприємства». Визначення наведені в межах кожної теми, а також для зручності користування вкінці наведено алфавітний показчик термінів.

Призначений для студентів денної та заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030507 «Маркетинг», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» для ефективнішого засвоєння такого розділу навчального плану, як самостійна робота.

ЗМІСТ

<u>Тема 1.</u> Теорії підприємств і основи підприємництва	4
<u>Тема 2.</u> Види підприємств, їх організаційно-правові форми	5
<u>Тема 3.</u> Зовнішнє середовище господарювання підприємств	8
<u>Тема 4.</u> Структура та управління підприємством	9
<u>Тема 5.</u> Ринок і продукція	11
<u>Тема 6.</u> Планування діяльності підприємства	12
<u>Тема 7.</u> Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці	14
<u>Тема 8.</u> Капітал підприємства	16
<u>Тема 9.</u> Інвестиції	18
<u>Тема 10.</u> Інноваційна діяльність	18
<u>Тема 11.</u> Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства	19
<u>Тема 12.</u> Організація виробництва і забезпечення якості продукції	20
<u>Тема 13.</u> Витрати на виробництво та реалізацію продукції	21
<u>Тема 14.</u> Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	22
<u>Тема 15.</u> Розвиток підприємств: сучасні моделі, трансформація та реструктуризація	23
<u>Тема 16.</u> Економічна безпека та антикризова діяльність	24
Алфавітний покажчик термінів	25

Теорії підприємств і основи підприємництва

Економіка підприємства – це наука, що вивчає і розкриває соціально-економічний і адміністративно-господарський механізм процесу створення необхідних людям матеріально-речових благ на рівні підприємства.

Предмет економіки підприємства – вивчення механізмів діяльності та управління внутрішніми ресурсами підприємства, функціонування підприємницьких структур в умовах конкурентного середовища, фінансово-економічних результатів та ефективності діяльності підприємства.

Об'єкт дослідження економіки підприємства – виробничі відносини й економічні закони та закономірності, що виникають і діють лише в окремих підприємствах і враховують особливості виробництва конкретного підприємства.

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, чи іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної, іншої господарської діяльності в порядку, передбаченому Господарським кодексом України (стаття 62) та іншими законами.

Майно підприємства – виробничі і невиробничі фонди, а також інші цінності, вартість яких відображається в самостійному балансі підприємства.

Статутний капітал – фіксована сума основного і оборотного капіталу підприємства. Він утворюється на момент його створення і перебуває в розпорядженні підприємства впродовж усього терміну його функціонування.

Статут підприємства – це зібрання обов'язкових правил, що регулюють його взаємовідносини з іншими суб'єктами господарювання, а також індивідуальну діяльність.

Колективний договір – це угода між трудовим колективом в особі профспілки та адміністрацією або власником, яка щорічно переглядається і регулює їх виробничі, економічні і трудові відносини.

Інноваційна модель підприємництва – це модель, яка виходить не із ресурсів, а із можливостей виробництва.

Класична модель підприємництва – це модель, яка орієнтується на максимізацію віддачі наявних ресурсів.

Неокласична теорія (механістична модель підприємства) – підприємство розглядається як цілісний об'єкт, який залучає ресурси і використовує їх для виготовлення продукції.

Інституційна теорія підприємництва – підприємство розглядається як організація, що створена людьми для ефективнішого використання обмежених ресурсів.

Еволюційна теорія (системна модель підприємства) – підприємство розглядається як один із об'єктів системи, поведінка підприємства обумовлена еволюційними реакціями на вплив ділового, адміністративного та технологічного середовища.

Підприємницька теорія (модель балансу інтересів) – підприємство розглядається як таке, в діяльності якого зацікавлені різні групи як в самому підприємстві так і за його межами.

Словник до теми 2.

Види підприємств, їх організаційно-правові форми

Організаційно-правова форма господарювання – це форма здійснювання господарської (в тому числі підприємницької) діяльності з відповідною правовою основою, яка визначає характер відносин між засновниками (власниками), режим майнової відповідальності по зобов'язаннях підприємства, порядок створення, реорганізації, ліквідації, управління, розподілу прибутків і збитків, можливі джерела фінансування тощо.

Одноосібне володіння – організаційна форма підприємництва, за якої власником є окрема особа або сім'я.

Партнерство (товариство) – така організаційна форма підприємницької діяльності, що передбачає об'єднання капіталів двох і більше осіб (фізичних та/або юридичних) на відповідних умовах розподілу ризику, прибутків й збитків, спільного контролю результатів бізнесу; активної участі в його веденні. Основою взаємин учасників партнерства є договір (установчий договір та/або статут, залежно від виду партнерства).

Корпорація (акціонерне товариство) – організаційна форма сучасного світового підприємництва, заснована на акціонерній власності, тобто власниками (засновниками) є акціонери, які несуть обмежену відповідальність за зобов'язаннями корпорації у розмірі свого внеску в акціонерний капітал.

Комерційне підприємство – підприємство, діяльність якого має комерційний характер, тобто пов'язана з отриманням прибутку.

Некомерційне підприємство – підприємство, діяльність якого спрямована на досягнення економічних, соціальних та інших результатів без мети одержання прибутку.

Приватне підприємство – те, що належить громадянину або громадянам, або іноземцям, або особам без громадянства, або юридичній особі на правах приватної власності з використанням його (їх) праці чи з використанням найманої праці.

Підприємство колективної власності – підприємство, що є власністю його трудового колективу, кооперативу, іншого статутного товариства або громадської організації.

Комунальне підприємство – те, що засноване на засадах комунальної власності певної територіальної громади.

Державне підприємство засноване на державній власності. Державні підприємства діють як державні комерційні підприємства або казенні підприємства.

Національне підприємство – підприємство, капітал яких належить підприємцям даної країни.

Іноземне підприємство – підприємство, в статутному фонді якого іноземна інвестиція становить сто відсотків.

Підприємство з іноземними інвестиціями – підприємство, в статутному фонді якого іноземна інвестиція становить не менш як десять відсотків.

Унітарне підприємство створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує статутний фонд, розподіляє доходи, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

Корпоративне підприємство утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав.

Товариство з повною відповідальністю – це товариство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язання підприємства всім своїм майном.

Товариство з обмеженою відповідальністю – це товариство, статутний фонд якого поділений на частини, що визначені установчими документами. Його учасники несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства у межах свого внеску.

Товариством з додатковою відповідальністю є господарське товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених

установчими документами розмірів і яке несе відповідальність за своїми зобов'язаннями власним майном, а в разі його недостатності учасники цього товариства несуть додаткову солідарну відповідальність у визначеному установчими документами однаково кратному розмірі до вкладу кожного з учасників.

Командитним товариством є господарське товариство, в якому один або декілька учасників здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть за його зобов'язаннями додаткову солідарну відповідальність усім своїм майном (повні учасники), а інші учасники присутні в діяльності товариства лише своїми вкладками (вкладники).

Акціонерним товариством є господарське товариство, яке має статутний фонд, поділений на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості, і несе відповідальність за зобов'язаннями тільки майном товариства, а акціонери несуть ризик збитків, пов'язаних із діяльністю товариства, в межах вартості належних їм акцій.

Акція – цінний папір без встановленого терміну обігу, що підтверджує членство його власника в товаристві, свідчить про пайову участь у статутному фонді; надає учаснику товариства право на участь в управлінні, на одержання частки прибутку у вигляді дивіденду, на участь у розподілі майна в разі його ліквідації.

Асоціація – договірне об'єднання підприємств, створене з метою постійної координації господарської діяльності шляхом централізації однієї або кількох виробничих та управлінських функцій, розвитку спеціалізації і кооперації виробництва, організації спільних виробництв на основі об'єднання учасниками фінансових та матеріальних ресурсів для задоволення переважно господарських потреб учасників асоціації. Асоціація не має права втручатися у господарську діяльність підприємств – учасників асоціації.

Корпорація – договірне об'єднання підприємств на засаді інтеграції науково-технічних, виробничих та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень для централізованого регулювання діяльності кожного з учасників органам управління корпорації;

Консорціум – тимчасове об'єднання підприємств для досягнення певної спільної мети (наприклад здійснення спільного великого господарського проекту, реалізації цільових програм). Учасниками консорціуму можуть бути державні та приватні фірми, а також окремі держави.

Концерн – об'єднання підприємств, а також інших організацій, на основі їх фінансової залежності від одного або групи учасників об'єднання, з централізацією функцій науково-технічного і виробничого розвитку, інвестиційної, фінансової,

зовнішньоекономічної та іншої діяльності. Учасники концерну наділяють його частиною своїх повноважень.

Картель – об'єднання підприємств переважно однієї галузі для здійснення спільної комерційної діяльності.

Синдикат – організаційна форма існування різновиду картельної угоди, що передбачає реалізацію продукції учасників через створений спільний збутовий орган або збутову мережу одного з учасників об'єднання.

Словник до теми 3.

Зовнішнє середовище господарювання підприємств

Життєвий цикл підприємства – це сукупність етапів, які проходить підприємство за період свого функціонування.

Внутрішнє середовище підприємства – це механізм життєдіяльності підприємства, що забезпечує його самовідтворення. Основними елементами внутрішнього середовища є: підприємець, місія підприємства, цілі підприємства, працівники, технології, ресурси, структура управління, результат діяльності підприємства тощо.

Зовнішнє середовище підприємства – це структурно-просторове оточення, яке складається з факторів впливу на функціонування підприємства до якого належать: споживачі, постачальники, державні органи, конкуренти, профспілки.

Мікросередовище – це середовище прямого впливу на діяльність підприємства.

Макросередовище – його структурні елементи мають опосередкований вплив на діяльність підприємства.

Сканування зовнішнього середовища – це безперервне простежування за його параметрами, один з напрямів аналітико – прогностичних робіт, призначається для збору, оцінки і прогнозування значущості для економічної системи важливих змін у зовнішньому середовищі.

Моніторинг зовнішнього середовища – це постійне відстеження інформації про стан зовнішнього середовища.

Прогнозування зовнішнього середовища – це формування уявлення про майбутній стан чинників зовнішнього середовища.

PEST-аналіз – аббревіатура англійських слів: P – Policy (політика), E – Economy (економіка), S – Society (суспільство, соціум), T – Technology (технологія). Дає змогу проаналізувати зазначені 4 групи чинників зовнішнього середовища.

SWOT-аналіз – аббревіатура англійських слів: S – Strength (сильні сторони); W – Weaknesses (слабкі сторони); O – Opportunities

(можливості); Т – Threats (загрози). Задають напрями аналізу чинників зовнішнього середовища.

Метод „Перелік з 4^х питань” – включає основні критерії оцінки впливу кожного значущого чинника зовнішнього середовища на майбутнє економічної системи.

Словник до теми 4.

Структура та управління підприємством

Структура підприємства – це склад і співвідношення його внутрішніх ланок (цехів, ділянок, відділів, лабораторій та інших підрозділів), що становлять єдиний господарський об’єкт. Розрізняють загальну, виробничу й організаційну структури підприємства.

Загальна структура підприємства – це комплекс виробничих та обслуговуючих підрозділів, а також апарат управління підприємством.

Виробнича структура підприємства є формою організації виробничого процесу вона виражається в розмірі підприємства, кількості й складі цехів та служб, їх плануванні, а також у кількості планування виробничих ділянок та робочих місць усередині цехів.

Організаційна структура управління – це сукупність певним чином пов’язаних між собою управлінських ланок. Вона характеризується кількістю органів управління, порядком їхньої взаємодії та функціями, які вони виконують. Головне призначення організаційної структури – забезпечити ефективну діяльність управлінського персоналу.

Виробнича ділянка є сукупністю робочих місць, на яких виконується технологічно однорідна робота або різні операції з виготовлення однакової або однотипної продукції.

Робоче місце – це частина виробничої площі, де робітник або група робітників виконують окремі операції з виготовлення продукції або обслуговування процесу виробництва.

Основні цехи – виготовляють продукцію, призначену для реалізації на сторону, тобто продукцію, що визначає профіль та спеціалізацію підприємства.

Допоміжні цехи – виготовляють продукцію, що використовується для забезпечення власних потреб усередині самого підприємства.

Обслуговуючі цехи та господарства – виконують роботи, які забезпечують необхідні умови для нормального перебігу основних і допоміжних виробничих процесів.

Побічні цехи – займаються, як правило, утилізацією, переробкою та виготовленням продукції з відходів основного виробництва.

Експериментальні (дослідні) цехи – займаються підготовкою і випробуванням нових виробів, розробкою нових технологій, проведенням різноманітних експериментальних робіт.

Механістичні структури управління – (їх часто називають ієрархічними, бюрократичними, формальними, традиційними, класичними) характеризуються наявністю жорсткого ієрархічного розподілу влади, формалізацією правил та процедур, централізованим прийняттям рішень. Вони функціонують як чітко налагоджений механізм. До таких структур управління належать лінійна, функціональна, лінійно-функціональна та лінійно-штабна структури управління.

Органічні структури управління – характеризуються слабким використанням формальних правил та процедур, децентралізацією повноважень та участю працівників у прийнятті рішень, гнучкістю структури управління та незначною кількістю рівнів ієрархії управління, що дають змогу підприємству швидко адаптуватись до змін зовнішнього середовища. До цього типу структур управління належать дивізіональні, матричні, проектні, множинні та інші структури, які характеризуються гнучкістю під час взаємодії із зовнішнім середовищем підприємства.

Елементарна лінійна організаційна структура – представляє собою найпростішу дворівневу структуру, яка формується на невеликому підприємстві, і призначена для відокремлення управління від безпосереднього виконання роботи.

Функціональна організаційна структура управління – передбачає функціональний розподіл праці та функціональну спеціалізацію підрозділів.

Лінійно-функціональна організаційна структура управління – є найбільш поширеною на підприємствах, які, зростаючи, переходять від категорії малих до категорії середніх. Вона базується на розподілі повноважень та відповідальності за функціями управління, а також на прийнятті рішень по вертикалі.

Лінійно-штабна організаційна структура управління передбачає створення поліфункціональних штабів на рівні лінійних керівників. Призначення таких штабів полягає у вивченні відповідних проблем з метою надання лінійному керівництву допомоги при прийнятті рішень та забезпечення концентрації зусиль для вирішення конкретних управлінських завдань. Така організаційна структура, як правило, носить тимчасовий характер і після вирішення проблеми вона розформовується.

Дивізіональні організаційні структури управління створюються на підприємствах (корпораціях), що різко збільшують масштаби своєї

діяльності і намагаються диверсифікувати виробництво з метою зниження негативного впливу зовнішнього середовища. Такі структури передбачають виділення організаційно сформованих рівнів управління: а) головна штаб-квартира; б) супервідділення; в) відділення; г) відділ (ним може бути окреме підприємство).

Матрична організаційна структура управління передбачає створення поряд з лінійним керівництвом та функціональним апаратом управління ще й тимчасових проектних груп. Такі групи формуються із спеціалістів постійних функціональних підрозділів підприємства для роботи над конкретними проектами. Після закінчення роботи над проектом група припиняє свою діяльність, а спеціалісти повертаються до виконання своїх обов'язків в межах відповідних функціональних підрозділів.

Проектно-цільові організаційні структури управління формуються під час роботи над організаційними проектами (наприклад, здійснення модернізації виробництва, освоєння випуску нової продукції тощо). Для управління проектом створюється проектна команда, визначаються цілі проекту, формується структура, планується та організується виконання роботи, здійснюється координація дій виконавців.

Словник до теми 5. Ринок і продукція

Ринок – це система відносин між суб'єктами товарно-грошового обміну як взаємозв'язку між продавцями (виробниками) і покупцями (споживачами) через рух товарів (продуктів) і грошей.

Банкрутство – це пов'язана з нестачею активів у ліквідній формі нездатність суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити у визначений для цього термін висунуті йому кредиторами вимоги і виконати зобов'язання перед державним бюджетом.

Ринковий механізм – це система товарно-грошових відносин, яка забезпечує еквівалентний обмін продуктів (товарів, послуг), робочої сили, фінансових ресурсів та цінних паперів.

Підприємницька діяльність – це основа ринкових відносин, спрямована на задоволення потреб споживачів, та отримання за рахунок цього виробниками власних економічних вигод.

Власність – це право володіння майном та обов'язок нести витрати щодо його збереження, ремонту, господарської експлуатації, а також брати на себе ризик.

Корпоративна (виробнича, бізнесова) культура (етика) – це морально-економічна категорія, що містить історичні традиції, культурні надбання, роль особливості в історії, взаємовідносини між

партнерами на ринку та всередині колективу підприємства, ставлення до ризику тощо.

Партнерство – це стосунки між учасниками ринкових відносин, сутність яких полягає у пошуку взаємних домовленостей, дотримання принципу рівноправності, відсутності диктату.

Конкуренція – це форма взаємодії суб'єктів ринку, боротьба за найвигідніші умови вкладення капіталу, збільшення обсягів продажу, сутність чого зводиться до завоювання прихильності споживачів і є засобом виживання на ринку у довготерміновій перспективі.

Монополія – це ринок, на якому діє лише один продавець.

Кон'юнктура ринку – зовнішній прояв внутрішнього стану економічної системи у певний період часу (від лат. conjurgi – сукупність умов, ситуація), що слугує для оцінки економічного стану, тенденції і перспектив розвитку конкретного ринку через зміну попиту, пропозиції та ціни.

Словник до теми 6.

Планування діяльності підприємства

Планування – є найважливішою функцією управління підприємством: це процес визначення цілей, які підприємство передбачає досягти за певний період та способів досягнення таких цілей.

План підприємства – це завчасно розроблена система заходів, що передбачає зміст, взаємодію ресурсів, обсяги, методи, послідовність і строки виконання робіт. Об'єктом планування на підприємстві є його діяльність. Предметом планування на підприємстві є його ресурси.

Система оперативного планування виробництва – це сукупність різних методик та технологій планової роботи, що характеризується ступенем централізації, об'єктом регулювання, складом календарно-планових показників, порядком обліку та руху продукції та оформленням облікової документації.

Рівномірне виробництво – виробництво продукції відповідно до плану графіка.

Ритмічність виробництва – виробництво у рівні проміжки часу однакового обсягу продукції на всіх стадіях виробничого процесу.

Прогнозування розвитку (стану) підприємства – наукове обґрунтування можливих та якісних змін стану, рівня розвитку у цілому, окремих напрямків діяльності у майбутньому, а також альтернативних способів і термінів досягнення очікуваного стану.

Виробнича програма – це система планових завдань з виробництва і доставки продукції споживачам у розгорнутій номенклатурі,

асортименті, відповідної якості та у встановлені строки згідно договорів поставок.

Натуральними показниками виробничої програми є обсяг продукції в натуральних одиницях по номенклатурі і асортименту.

Вартісними показниками виробничої програми є обсяги товарної, валової, реалізованої, чистої, умовно – чистої продукції, нормативної вартості обробітку, валового і внутрізаводського обороту, обсяг незавершеного виробництва.

Асортимент – це сукупність різновидів продукції кожного найменування, що різняться за відповідними техніко-економічними показниками (за типорозмірами, потужністю, продуктивністю, фасонами, моделями).

Номенклатура продукції – це перелік найменувань виробів, завдання з випуску яких передбачено планом виробництва продукції.

Продукція – це продукт праці, який появляється внаслідок взаємодії людини з засобами виробництва.

Валова продукція підприємства – вартість усіх готових виробів і напівфабрикатів, виготовлених у звітному періоді із свого матеріалу і матеріалу замовника за вирахуванням вартості готових виробів і напівфабрикатів спожитих у виробництві. Тобто валова продукція показує тільки кінцеву вартість вироблених товарів і не включає вартість виробів спожитих всередині підприємства.

Товарна продукція (обсяг продукції, послуг) – продукція вироблена для реалізації за межами підприємства. Можна визначити на основі валової продукції, для цього з валової продукції віднімається вартість незавершеного виробництва і напівфабрикатів.

Реалізована продукція – продукція відвантажена покупцям і оплачена ними в даному періоді. Реалізована продукція включає частину вартість товарної продукції попереднього періоду, якщо оплата за неї проведена в поточному періоді. Тому обсяг реалізованої продукції за певний період може бути більше або менше обсягу товарної продукції за цей же період.

Чиста продукція – продукція новостворена працею у тій чи іншій сфері матеріального виробництва. Являє собою різницю між обсягом валової продукції і матеріальними витратами (сировина, матеріали, паливо) в цінах кінцевого споживання. $ЧП = \text{Валова продукція} - \text{Матеріальні витрати}$ Чиста продукція відображає вклад підприємства у створення національного доходу країни, так як враховує тільки додану вартість.

Нормативна чиста продукція – показник обсягу виробництва, що визначається за порівнянними (стабільним) нормативам, що відображає суспільно необхідні витрати живої праці на виробництво

одиниці продукції. Економічним змістом нормативної чистої, як і чистої продукції, є новостворена вартість. Нормативи чистої продукції (НЧП) визначаються на всі вироби, вироблені підприємствами промисловості, одночасно з оптовими цінами.

Кількісні показники виробничої програми – натуральні, умовно-натуральні, вартісні.

Якісні показники виробничої програми – сортність, марка, вміст корисного компоненту, частка продукції, що відповідає світовим стандартам, частка експортної продукції.

Коефіцієнт товарності характеризує долю продукції, готової до реалізації, в загальному обсязі виробленої продукції.

Словник до теми 7.

Персонал підприємства, продуктивність і оплата праці

Трудові ресурси – це частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає певній сфері діяльності.

Персонал підприємства – це сукупність найнятих працівників різних професійно-кваліфікаційних груп, зайнятих на підприємстві відповідно до штатного розкладу, а також працюючі власники організації, які одержують на підприємстві (фірмі) заробітну плату.

Промислово-виробничий персонал – це персонал підприємства, безпосередньо пов'язаний з процесом виробництва продукції (послуг), тобто зайнятий основною виробничою діяльністю називається

Непромисловий персонал підприємства – це працівники торгівлі та громадського харчування, житлового господарства, медичних і оздоровчих установ, навчальних закладів і курсів, а також установ дошкільного виховання та культури, які перебувають на балансі підприємства.

Робітники – це персонал безпосередньо зайнятий у процесі створення матеріальних цінностей, а також зайнятий ремонтом, переміщенням вантажів, перевезенням пасажирів, наданням матеріальних послуг та ін. Окрім того, до складу робітників включають двірників, прибиральниць, охоронців, кур'єрів, гардеробників.

Керівники – це працівники, що займають посади керівників підприємств та їхніх структурних підрозділів. До них належать директори (генеральні директори), начальники, завідувачі, керуючі, виконроби, майстри на підприємствах, у структурних одиницях та підрозділах; головні спеціалісти (головний бухгалтер, головний інженер, головний механік тощо), а також заступники перелічених керівників.

Спеціалісти – це працівники, що виконують спеціальні інженерно-технічні, економічні та інші роботи, інженери, економісти, бухгалтери, нормувальники, адміністратори, юрисконсульти, соціологи тощо.

Службовці – це працівники, що здійснюють підготовку та оформлення документації, облік та контроль, господарське обслуговування (тобто виконують суто технічну роботу), зокрема – діловоди, обліковці, архіваріуси, агенти, креслярі, секретарі-друкарки, стенографісти тощо.

Професія – це особливий вид трудової діяльності, яка потребує певних теоретичних знань і практичних навичок.

Спеціальність – це вид діяльності в межах професії, який має специфічні особливості, додаткові спеціальні знання і навички.

Кваліфікація – це сукупність спеціальних знань та практичних навичок, що визначають ступінь підготовленості працівника до виконання професійних функцій визначеної складності.

Штатний розпис – це локальний нормативно-правовий акт (тобто документ), який встановлює для конкретного підприємства, установи, організації структуру, штати та посадові оклади працівників і яким (звісно, в разі його затвердження) зобов'язане керуватися підприємство у своїй діяльності.

Явочна чисельність працівників підприємства включає всіх працівників, що з'явилися на роботу.

Облікова чисельність працівників підприємства включає всіх постійних, тимчасових і сезонних працівників, котрих прийнято на роботу терміном на один і більше днів незалежно від того, перебувають вони на роботі, знаходяться у відпустках, відрядженнях, на лікарняному листку тощо.

Середньооблікова чисельність працівників підприємства за певний період визначається як сума середньомісячної чисельності поділена на кількість місяців у розрахунковому періоді.

Норма чисельності – необхідна для виконання певної роботи чисельність персоналу.

Норма обслуговування – встановлена кількість одиниць обладнання, яка обслуговується одним робітником.

Продуктивність праці – кількісне відношення обсягу (маси) отриманого продукту до праці, затраченої на її виготовлення. Вимірюється кількістю продукції, виробленою за одиницю часу (виробітком), або витратами часу на виробництво одиниці продукції (трудомісткістю).

Мотивація – пошук спонукальних мотивів до здійснення певної роботи працівником чи групою працівників.

Основними фондами виробничого і невиробничого призначення є будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів.

Основні фонди – це засоби праці, які мають вартість і функціонують у виробництві тривалий час у своїй незмінній споживній формі, а їх вартість переноситься конкретною працею на вартість продукції, що виробляється, (на платні послуги) частинами в міру спрацювання.

Оборотні фонди – частина виробничих фондів у вигляді певної сукупності предметів праці, елементи яких цілком споживаються в кожному виробничому циклі, змінюють або повністю втрачають натуральну форму і переносять всю свою вартість на вартість продукції, що виробляється (на вартість платних послуг).

Первісна вартість основних фондів – це фактична їхня вартість на момент введення в дію чи придбання. Наприклад, нове виробниче приміщення зараховують на баланс підприємства за кошторисною вартістю його будівництва; первісна вартість будь-якого виробничого устаткування, крім оптової ціни, включає витрати на його транспортування й установку на місці використання. Первісна (балансова) вартість виробничих основних фондів визначається на початок наступного за звітним роком потрібно враховувати абсолютні величини введення в дію та вибуття протягом звітного року, оскільки останні мають діяти (не діяти) протягом усього наступного року незалежно від дати введення чи вибуття основних фондів у звітному році.

Відновлена вартість основних фондів – це вартість їхнього відтворення за сучасних умов виробництва. Вона враховує ті самі витрати, що й первісна вартість, але за сучасними цінами. Зі зміною умов виробництва й цін на ті самі елементи засобів праці між первісною (початковою) та відновленою вартістю основних фондів виникає розбіжність, яка призводить до ускладнення обліку й поточного регулювання процесу відтворення основних фондів, правильного розрахунку певних економічних показників діяльності підприємства. Тому для забезпечення порівнянності щодо вартісної оцінки основних фондів періодично проводиться їхня переоцінка за відновленою вартістю.

Повна (первісна і відновлена) вартість основних фондів – це вартість у новому, не зношеному стані. Саме за цією вартістю основні

фонди рахуються на балансі підприємства протягом усього періоду їхнього функціонування.

Залишкова вартість основних фондів характеризує реальну їхню вартість, ще не перенесену на вартість виготовленої продукції (виконаної роботи, наданої послуги). Вона є розрахунковою величиною і визначається як різниця між повною первісною (відновленою) вартістю та накопиченою на момент обчислення сумою зносу основних фондів. Залишкова вартість основних фондів на час їхнього вибуття (спричиненого зношуванням) має назву ліквідаційної вартості. У практиці господарювання її використовують для розрахунків норм амортизаційних відрахувань та визначення наслідків ліквідації спрацьованих основних фондів.

Основні виробничі фонди – частка виробничих фондів, що використовується більше одного виробничого циклу і у кожному циклі частково переносить свою вартість на новостворений продукт.

Активні основні фонди – устаткування – машини, обладнання, тобто ті елементи, що приймають безпосередню участь у процесі виробництва.

Пасивні основні фонди – будівлі, споруди, трубопроводи тощо, тобто ті елементи, що не приймають безпосередньої участі у виробництві, але створюють для нього необхідні умови.

Амортизація – процес перенесення авансованої раніше вартості засобів праці на вартість продукції, що виробляється, з метою її повного відшкодування.

Екстенсивний шлях розвитку основних фондів – спосіб збільшення обсягів виробництва шляхом кількісного приросту усіх елементів основних фондів.

Інтенсивний шлях розвитку основних фондів – якісне вдосконалення всіх елементів основних фондів через проведення раціональної економічної політики на підприємстві.

Оборотні кошти – виражені у грошовій формі кошти підприємства, необхідні для створення виробничих запасів на складах та на виробництві, для розрахунків з постачальниками, бюджетом, виплати заробітної плати тощо. Вони призначені для формування і забезпечення кругообігу оборотних фондів і фондів обігу.

Оборотні фонди – предмети праці, які використовуються у виробництві (сировина, матеріали, паливо, тара, напівфабрикати, незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів); цілком споживаються у кожному виробничому циклі, змінюють або втрачають натуральну форму й переносять свою вартість на заново виготовлений продукт внаслідок одноактного використання.

Оборотність оборотних коштів – тривалість повного кругообігу

засобів з моменту придбання оборотних фондів до виходу та реалізації готової продукції.

Фонди обігу – кошти, які обслуговують процес обігу продукції. До них належать: готова продукція на складах підприємства, відвантажена продукція, грошові кошти на розрахунковому рахунку у банку, дебіторська заборгованість.

Словник до теми 9. Інвестиції

Інвестиції – усі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької діяльності з метою досягнення соціально-економічного ефекту.

Інвестиційна діяльність – сукупність дій та заходів громадян, юридичних осіб та держави щодо залучення та реалізації інвестицій.

Прямі інвестиції – вкладення коштів у певні об'єкти економіки інвестором самостійно, без посередників.

Реальні інвестиції – вкладення капіталу у матеріальні та нематеріальні активи підприємства.

Фінансові інвестиції – вкладення капіталу у різні види фінансових документів (використання коштів для придбання цінних паперів).

Термін окупності інвестицій – показник ефективності інвестицій, що характеризує термін, за який вони повністю окуповуються.

Індекс рентабельності інвестицій – показник оцінки ефективності інвестицій, який визначається як відношення суми дисконтова них грошових потоків за весь інвестиційний період до суми дисконтова них інвестицій.

Внутрішня норма дохідності інвестицій – дисконтна ставка, за якої чистий приведений дохід дорівнює нулю.

Чистий приведений дохід – показник оцінки ефективності інвестицій, який визначається як різниця між сумою дисконтованих грошових потоків за весь інвестиційний період та сумою дисконтова них інвестицій.

Словник до теми 10. Інноваційна діяльність

Традиційні процеси і явища – характеризують звичайне функціонування національної економіки, її галузей та окремих підприємств.

Інноваційні процеси і явища – характеризують розвиток національної економіки, її галузей та окремих підприємств на якісно новому рівні.

Науково-технічний прогрес (НТП) – безперервний взаємообумовлений процес розвитку науки і техніки; створення нових і удосконалення застосовуваних технологій, засобів виробництва на базі використання досягнень фундаментальної науки.

Науково-технічна революція (НТР) – віддзеркалює докорінну якісну трансформацію суспільного розвитку на основі новітніх наукових відкриттів та винаходів, що мають революціонізуючий вплив на змінювання знарядь праці, технологій, організації та управління виробництвом, характер трудових відносин у суспільстві.

Інновація – використання результатів наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення процесу виробничої діяльності, економічних, правових та соціальних відносин у сфері науки, культури, освіти та інших сферах діяльності суспільства.

Дифузія інновацій – процес поширення нововведення в нових умовах чи сферах застосування.

Інноваційний потенціал – сукупність науково-технологічних, виробничих, фінансово-економічних, соціальних та культурно-освітніх можливостей країни (галузі, регіону, підприємства), необхідних для забезпечення інноваційного розвитку економіки.

Технологічні інновації – матеріалізація нових ідей і знань, відкриттів, винаходів і науково-технічних розробок з метою їхньої комерційної реалізації для задоволення потреб споживачів.

Моніторинг інноваційної діяльності – систематичний збір, обробка та аналіз інформації про перебіг інноваційних процесів, практичні наслідки заходів щодо стимулювання і регулювання інноваційної діяльності, результати реалізації пріоритетних напрямків інноваційної діяльності.

Гудвіл – це ціна фірми (її репутація) – це різниця між оцінкою майна, яке рахується на балансі купленого підприємства і фактичною ціною заплаченою за нього. Він визначається лише в процесі купівлі-продажу підприємства.

Словник до теми 11.

Техніко-технологічна база і виробнича потужність підприємства

Техніко-технологічна база – це сукупність засобів виробництва, інструментів та допоміжних виробництв, що забезпечують виготовлення профільної продукції підприємства.

Конвеєрна лінія – основна виробнича ланка потокового виробництва.

Підвісний конвеєр – елемент технологічної бази, призначений для безперервного і рівномірного переміщення підвищених на ньому предметів праці.

Теплова обробка продукції – призначена для виготовлення напівфабрикатів.

Фондоозброєність праці – показник, що характеризує рівень технічної оснащеності праці, величина основних виробничих фондів, які використовує один працівник: визначається відношенням середньорічної вартості основних фондів до середньорічної чисельності працівників.

Коефіцієнт ремонтісткості групи верстатів – відношення кількості ремонтів до прогнозованого строку експлуатації.

Ступінь механізації праці – відношення обсягу механізованих робіт до заготівельного обсягу робіт.

Коефіцієнт змінності роботи обладнання – відношення кількості відпрацьованих станко-змін до кількості відпрацьованих станко-днів.

Підвищення технічного рівня виробництва без розширення виробничих площ – реконструкція діючого підприємства.

Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання – це відношення дійсного фонду часу роботи обладнання до номінального фонду часу за певний період.

Виробнича потужність підприємства (цеху, ділянки) – це максимально можливий випуск продукції певної номенклатури за одиницю часу (рік) при найбільш раціональному використанні наявних виробничих фондів (устаткування, площ) з врахуванням застосування прогресивних технологічних процесів, раціональної організації виробництва і праці.

Словник до теми 12.

Організація виробництва та забезпечення якості продукції

Виробнича процес – сукупність взаємопов'язаних процесів праці та природних процесів, у результаті яких вихідні матеріали перетворюються на готову продукцію.

Диверсифікація – одночасний розвиток декількох технологічно не пов'язаних між собою видів виробництв, що значно розширює номенклатуру та асортимент виробленої продукції.

Інфраструктура підприємства – це комплекс цехів, господарств та служб, які забезпечують необхідні умови для функціонування підприємства. Розрізняють виробничу і соціальну інфраструктуру підприємства.

Конверсія – істотне (іноді повне) перепрофілювання виробничого потенціалу підприємства на випуск іншої продукції під впливом докорінної зміни ринкового середовища або глобальних чинників розвитку економіки.

Концентрація – процес зосередження засобів виробництва на великих підприємствах.

Кооперування – форма виробничих зв'язків між підприємствами, що спільно виготовляють певний вид кінцевої продукції.

Масове виробництво – тип виробництва, який характеризується вузькою номенклатурою і великим обсягом випуску продукції, яка безперервно виробляється протягом тривалого часу.

Одиничне виробництво – тип виробництва, який характеризується широкою номенклатурою продукції і малим обсягом її випуску.

Організація виробництва – певним чином упорядкована і скоординована у часі і просторі система взаємодії особистих і речових елементів виробничого процесу – людей, як персоналу підприємства, знарядь і предметів праці.

Серійне виробництво – тип виробництва, який характеризується обмеженою номенклатурою і відносно великим обсягом випуску продукції, яка виробляється періодично повторюваними партіями.

Спеціалізація – поділ традиційних та формування нових галузей суспільного виробництва.

Словник до теми 13.

Витрати на виробництво і реалізацію продукції

Поточні витрати підприємства – сукупність витрат живої і уречевленої праці на здійснення поточної діяльності, а за натурально-речовим складом – спожиту частину матеріальних, трудових та фінансових ресурсів.

Витрати підприємства – собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) і витрати, пов'язані з оперативною діяльністю підприємства, що поділяються на адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати.

Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) – витрати безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції, зумовлені технологією і організацією виробництва, а у частині витрат на управління – тільки загальновиробничі витрати. Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) включає: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати та загальновиробничі витрати.

Прямі витрати – витрати, які можуть бути безпосередньо віднесені

до конкретного об'єкта калькулювання.

Загальновиробничі витрати – витрати на організацію виробництва і управління цехами, дільницями і іншими підрозділами основного і допоміжного виробництва, а також витрат на утримання і експлуатацію машин і обладнання.

Калькулювання – визначення розміру витрат у вартісному вираженні, які припадають на калькуляційну одиницю.

Методи калькулювання: простий, позамовний, попередільний.

Змінні витрати – це витрати, абсолютний розмір яких зростає із збільшенням обсягу випуску продукції і зменшується із його зниженням.

Постійні витрати – це витрати, абсолютний розмір яких не змінюється у короткотерміновому періоді у залежності від зміни обсягу випуску продукції.

За економічним характером витрати поділяються на:

- матеріальні витрати;
- витрати на оплату праці;
- відрахування на соціальні заходи;
- амортизація основних фондів і нематеріальних активів;
- інші витрати.

Словник до теми 14.

Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Дохід – виручка від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Чистий дохід – визначається шляхом вирахування з доходу (виручки) від реалізації продукції відповідних податків, зборів.

Валовий прибуток – різниця між чистим доходом від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції.

Прибуток від операційної діяльності – визначається як алгебраїчна сума валового прибутку, іншого операційного доходу, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування – визначається як алгебраїчна сума прибутку від операційної діяльності, фінансових та інших доходів (витрат).

Чистий прибуток – враховує у своєму складі суму прибутку від звичайної діяльності після оподаткування з врахуванням сальдо надзвичайних доходів і витрат після сплати законодавчо встановлених податків; залишається у розпорядженні підприємства.

Рентабельність – відносний показник ефективності роботи підприємства, котрий обчислюється як відношення прибутку до витрат (ресурсів).

Точка безбитковості – мінімальний обсяг виробництва (реалізації) продукції, при якому сума одержаного валового доходу дорівнює сумі поточних витрат.

Ліквідність – спроможність підприємства своєчасно розраховуватися за зобов'язаннями, або можливість перетворення оборотних активів в гроші для оплати зобов'язань.

Економічна ефективність виробництва – кількісне співвідношення результатів господарської діяльності і витрат.

Словник до теми 15.

Розвиток підприємств:

сучасні моделі, трансформація та реструктуризація

Виробнича структура підприємства – склад цехів та служб, що реалізують виробничий процес виготовлення продукції, форми їх взаємозв'язків.

Зовнішні чинники формування виробничої структури – економічні, правові, науково-технічні, соціально-культурні, екологічні.

Внутрішні чинники формування виробничої структури – стратегія розвитку підприємства, ресурсні обмеження, специфіка продукції, чисельність персоналу, потужність виробництва.

Технологічна форма спеціалізації цехів – підрозділи створюються за принципом технологічної однорідності.

Предметна форма спеціалізації – основні цехи спеціалізуються на виготовленні будь-якого виробу, групи виробів.

Підрозділи – центри прибутку – структурні виробничі підрозділи, яким надається широкі права у прийнятті рішень у процесі господарської діяльності та які несуть відповідальність за отримання прибутку.

Стратегічні господарські підрозділи – це підрозділи підприємства, які орієнтовані на свої ринки, своїх клієнтів, мають своїх конкурентів.

Внутрішньо фірмове підприємництво – вивільнення творчої підприємницької активності на внутрішньо фірмовому рівні.

Внутрішньо фірмова інфраструктура – формування різних об'єктів економічних відносин усередині підприємства.

Економічна відповідальність за кінцеві результати праці – безумовне виконання планових завдань і договірних зобов'язань підрозділами підприємства.

Економічна безпека та антикризова діяльність підприємства

Економічна безпека фірми – такий стан корпоративних ресурсів і підприємницьких можливостей, за якої гарантується найбільш ефективне їх використання.

Мета економічної безпеки – гарантування стабільного і максимального ефективного функціонування тепер і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Фінансова складова економічної безпеки – комплекс заходів та реалізація запланованих дій у процесі здійснення суб'єктом господарювання фінансово-економічної діяльності.

Охорона інтелектуальної та кадрової складових – підвищення ефективної діяльності персоналу, збереження і розвиток кадрового потенціалу.

Технологічна безпека – ступінь спрацювання основних виробничих засобів, завантаження спеціалізованого устаткування і доступ ноу-хау; частка витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, уведення в дію основних виробничих засобів.

Ресурсна безпека – забезпеченість виробництва основними видами ресурсів, можливість заміщення ресурсів, якість ресурсів.

Санаційна спроможність – сукупність фінансових, організаційно-технічних і правових можливостей підприємства, що перебуває у фінансовій кризі, які визначають фінансової санації.

Кредитоспроможність – наявність передумов для отримання кредиту і здатність повернути його.

Мирова угода – процедура досягнення домовленості між боржником і кредиторами відносно відстрочки.

Банкрутство умисне – свідоме доведення суб'єкта підприємницької діяльності до стійкості фінансової неплатоспроможності, до якого з корисливих мотивів вдається власних або посадова особа підприємства.

Алфавітний покажчик термінів

1. PEST-аналіз – 8
2. SWOT-аналіз – 8

А

3. Активні основні фонди – 17
4. Акціонерним товариством – 7
5. Акція – 7
6. Амортизація – 17
7. Асортимент – 13
8. Асоціація – 7

Б

9. Банкрутство – 11
10. Банкрутство умисне – 24

В

11. Валова продукція підприємства – 13
12. Валовий прибуток – 22
13. Вартісними показниками виробничої програми – 13
14. Виробнича дільниця – 9
15. Виробнича потужність підприємства – 20
16. Виробнича програма – 12
17. Виробнича процес – 20
18. Виробнича собівартість продукції (робіт, послуг) – 21
19. Виробнича структура підприємства – 23
20. Виробнича структура підприємства – 9
21. Витрати підприємства – 21
22. Відновлена вартість основних фондів – 16
23. Власність – 11
24. Внутрішнє середовище підприємства – 8
25. Внутрішні чинники формування виробничої структури – 23
26. Внутрішня норма дохідності інвестицій – 18
27. Внутрішньо фірмова інфраструктура – 23
28. Внутрішньо фірмове підприємництво – 23

Г

29. Гудвіл – 19

Д

- 30. Державне підприємство – 6
- 31. Диверсифікація – 20
- 32. Дивізійна організаційна структура – 10
- 33. Дифузія інновацій – 19
- 34. Допоміжні цехи – 9
- 35. Дохід – 22

Ж

36. Життєвий цикл підприємства – 8

Е

- 37. Еволюційна теорія (системна модель підприємства) – 5
- 38. Економіка підприємства – 4
- 39. Економічна безпека фірми – 24
- 40. Економічна відповідальність за кінцеві результати праці – 23
- 41. Економічна ефективність виробництва – 23
- 42. Експериментальні (дослідні) цехи – 10
- 43. Екстенсивний шлях розвитку основних фондів – 17
- 44. Елементарна лінійна організаційна структура – 10
- 45. Життєвий цикл підприємства – 7

З

- 46. За економічним характером витрати поділяються на – 22
- 47. Загальна структура підприємства – 9
- 48. Загальновиробничі витрати – 22
- 49. Залишкова вартість основних фондів – 17
- 50. Змінні витрати – 22
- 51. Зовнішнє середовище підприємства – 8
- 52. Зовнішні чинники формування виробничої структури – 23

І

- 53. Інвестиційна діяльність – 18
- 54. Інвестиції – 18

55. Індекс рентабельності інвестицій – 18
56. Інноваційна модель підприємництва – 4
57. Інноваційний потенціал – 19
58. Інноваційні процеси і явища – 18
59. Інновація – 19
60. Іноземне підприємство – 6
61. Інституційна теорія підприємництва – 5
62. Інтенсивний шлях розвитку основних фондів – 17
63. Інфраструктура підприємства – 20

К

64. Калькулювання – 22
65. Картель – 8
66. Кваліфікація – 15
67. Керівники – 14
68. Кількісні показники виробничої програми – 14
69. Класична модель підприємництва – 4
70. Коефіцієнт змінності роботи обладнання – 20
71. Коефіцієнт інтенсивного використання обладнання – 20
72. Коефіцієнт ремонтісткості групи верстатів – 20
73. Коефіцієнт товарності – 14
74. Колективний договір – 4
75. Командитним товариством – 7
76. Комерційне підприємство – 5
77. Комунальне підприємство – 6
78. Конвеерна лінія – 19
79. Конверсія – 21
80. Конкуренція – 12
81. Консорціум – 7
82. Концентрація – 21
83. Концерн – 7
84. Кон'юнктура ринку – 12
85. Кооперування – 21
86. Корпоративна (виробнича, бізнесова) культура (етика) – 11
87. Корпоративне підприємство – 6
88. Корпорація – 7
89. Корпорація (акціонерне товариство) – 5
90. Кредитоспроможність – 24

Л

- 91. Ліквідність – 23
- 92. Лінійно-функціональна організаційна структура управління – 10
- 93. Лінійно-штабна організаційна структура – 10

М

- 94. Майно підприємства – 4
- 95. Макросередовище – 7
- 96. Масове виробництво – 21
- 97. Матрична організаційна структура управління – 11
- 98. Мета економічної безпеки – 24
- 99. Метод „Перелік з 4^х питань” – 9
- 100. Методи калькулювання – 22
- 101. Механістичні структури управління – 10
- 102. Мирова угода – 24
- 103. Мікросередовище – 8
- 104. Моніторинг зовнішнього середовища – 8
- 105. Моніторинг інноваційної діяльності – 19
- 106. Монополія – 12
- 107. Мотивація – 15

Н

- 108. Натуральними показниками виробничої програми – 13
- 109. Науково-технічна революція (НТР) – 19
- 110. Науково-технічний прогрес (НТП) – 19
- 111. Національне підприємство – 6
- 112. Некомерційне підприємство – 6
- 113. Неокласична теорія (механістична модель підприємства) – 5
- 114. Непромисловий персонал підприємства – 14
- 115. Номенклатура продукції – 13
- 116. Норма обслуговування – 15
- 117. Норма чисельності – 15
- 118. Нормативна чиста продукція – 13

О

- 119. Об’єкт дослідження економіки підприємства – 4
- 120. Облікова чисельність працівників підприємства – 15
- 121. Оборотні кошти – 17
- 122. Оборотні фонди – 16
- 123. Оборотні фонди – 17
- 124. Оборотність оборотних коштів – 17

- 125. Обслуговуючі цехи та господарства – 9
- 126. Одиначне виробництво – 21
- 127. Одноосібне володіння – 5
- 128. Організаційна структура управління – 9
- 129. Організаційно-правова форма господарювання – 5
- 130. Організація виробництва – 21
- 131. Органічні структури управління – 10
- 132. Основними фондами виробничого і невиробничого призначення є – 16
- 133. Основні виробничі фонди – 17
- 134. Основні фонди – 16
- 135. Основні цехи – 9
- 136. Охорона інтелектуальної та кадрової складових – 24

П

- 137. Партнерство – 12
- 138. Партнерство (товариство) – 5
- 139. Пасивні основні фонди – 17
- 140. Первісна вартість основних фондів – 16
- 141. Персонал підприємства – 14
- 142. Підвищення технічного рівня виробництва без розширення виробничих площ – 20
- 143. Підвісний конвеєр – 20
- 144. Підприємницька діяльність – 11
- 145. Підприємницька теорія (модель балансу інтересів) – 5
- 146. Підприємство – 4
- 147. Підприємство з іноземними інвестиціями – 6
- 148. Підприємство колективної власності – 6
- 149. Підрозділи – центри прибутку – 23
- 150. План підприємства – 12
- 151. Планування – 12
- 152. Побічні цехи – 9
- 153. Повна (первісна і відновлена) вартість основних фондів – 16
- 154. Постійні витрати – 22
- 155. Поточні витрати підприємства – 21
- 156. Предмет економіки підприємства – 4
- 157. Предметна форма спеціалізації – 23
- 158. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування – 22
- 159. Прибуток від операційної діяльності – 22
- 160. Приватне підприємство – 6
- 161. Прогнозування зовнішнього середовища – 8
- 162. Прогнозування розвитку (стану) підприємства – 12

- 163. Продуктивність праці – 15
- 164. Продукція – 13
- 165. Проектно-цільові організаційні структури управління – 11
- 166. Промислово-виробничий персонал – 14
- 167. Професія – 15
- 168. Прямі витрати – 21
- 169. Прямі інвестиції – 18

Р

- 170. Реалізована продукція – 13
- 171. Реальні інвестиції – 18
- 172. Рентабельність – 22
- 173. Ресурсна безпека – 24
- 174. Ринковий механізм – 11
- 175. Ринок – 11
- 176. Ритмічність виробництва – 12
- 177. Рівномірне виробництво – 12
- 178. Робітники – 14
- 179. Робоче місце – 9

С

- 180. Санаційна спроможність – 24
- 181. Середньооблікова чисельність працівників підприємства – 15
- 182. Серійне виробництво – 21
- 183. Синдикат – 8
- 184. Система оперативного планування виробництва – 12
- 185. Сканування зовнішнього середовища – 8
- 186. Службовці – 15
- 187. Спеціалізація – 21
- 188. Спеціалісти – 15
- 189. Спеціальність – 15
- 190. Статут підприємства – 4
- 191. Статутний капітал – 4
- 192. Стратегічні господарські підрозділи – 23
- 193. Структура підприємства – 9
- 194. Ступінь механізації праці – 20

Т

- 195. Теплова обробка продукції – 20
- 196. Термін окупності інвестицій – 18

- 197.** Техніко-технологічна база – 19
- 198.** Технологічна безпека – 24
- 199.** Технологічна форма спеціалізації цехів – 23
- 200.** Технологічні інновації – 19
- 201.** Товариство з обмеженою відповідальністю – 6
- 202.** Товариство з повною відповідальністю – 6
- 203.** Товариством з додатковою відповідальністю – 6
- 204.** Товарна продукція – 13
- 205.** Точка беззбитковості – 23
- 206.** Традиційні процеси і явища – 18
- 207.** Трудові ресурси – 14

У

- 208.** Унітарне підприємство – 6

Ф

- 209.** Фінансова складова економічної безпеки – 24
- 210.** Фінансові інвестиції – 18
- 211.** Фонди обігу – 18
- 212.** Фондоозброєність праці – 20
- 213.** Функціональна організаційна структура управління – 10

Ч

- 214.** Чиста продукція – 13
- 215.** Чистий дохід – 22
- 216.** Чистий прибуток – 22
- 217.** Чистий приведений дохід – 18

Ш

- 218.** Штатний розпис – 15

Я

- 219.** Явочна чисельність працівників підприємства – 15
- 220.** Якісні показники виробничої програми – 14

Науково-словникове видання

Ольга Іванівна Ємець

Літературний редактор
Технічний редактор *Василь Вітенко*
Комп'ютерне складання *Василь Вітенко*

Здано до набору 18.09.2015 р. Підп. до друку 18.11.2015 р.
Форм. 60x84/16. Папір офс. Гарнітура «Times New Roman».
Ум. друк. арк. 16,07. Зам. 41.

Словник термінів і понять з дисципліни «Економіка підприємства» для студентів денної та заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030507 «Маркетинг», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» / уклад. О. І. Ємець. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2015. – 32 с.

Словник має сприяти глибшому засвоєнню студентами базових термінів і понять з дисципліни «Економіка підприємства». Визначення наведені в межах кожної теми, а також для зручності користування вкінці наведено алфавітний покажчик термінів.

Призначений для студентів денної та заочної форми навчання напрямів підготовки 6.030502 «Економічна кібернетика», 6.030507 «Маркетинг», 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030509 «Облік і аудит» для ефективного засвоєння такого розділу навчального плану, як самостійна робота.

УДК 334.716 (038)

ББК 65.29

С 48

76000, м. Івано-Франківськ, вул. Січових Стрільців 78,
т./ф. 53-70-77; e-mail: tipovit@gmail.com
Св. видавничої справи ІФ № 17 від 28.12.2001 р.